

BUDAPESTI
CORVINUS
EGYETEM

CORVINUS

Kovács Erzsébet:
***Mennyire különböznek a
nyugdíjparadigmák?***

NYIKA tapasztalatok
2007-2009

Mit *nem* végzett a Nyugdíj és Időskor Kerekasztal 2007-2009 között?

- Vitatkoztunk, számoltunk és **Jelentést** írtunk
- 3 fő rész (közös) és a Melléklet **összesen 399 oldalon**
- 1. rész: A hatásvizsgálat megalapozása
  - Korlátozások, egyszerűsítések: demográfia és foglalkoztatás (csak kínálat)
  - Módszertan (mikroszimuláció, **modellpontok**)
  - A mai rendszer 2100-ig
- 2. rész: A hatásvizsgálat eredményei
  - a vizsgált paradigmák: 2 *pontrendszer*, 2 NDC, Csak alapnyugdíj
  - **Összehasonlítás nincs!!!** (*se járulékkulcs, se az induló ellátás szintje alapján*)
- 3. rész:
  - Egyéni adatnyilvántartás
  - II. pillér helyzete, szabályozása
- Mellékletek 21 fejezet (szerzők nevével), a paradigmák részletes bemutatása, nemzetközi kitekintés

A nyugdíj összehasonlítása

- 2 funkciója és 2 forrása lehet
  - Munkajövedelem helyettesítése, fogyasztás simítása időben, az életpálya mentén (járulékfizetést követően)
  - Szegénység enyhítése (0. pillér, adóból)
- A nyugdíj 2 alapelve:
  - ekvivalencia
  - szolidaritás
- A nyugdíjat biztosíthatja (nemcsak) az állam
  - állampolgári vagy rezidensi jogon
  - a szolgáltató és a jogosult közötti szerződéssel

Kötelező munkanyugdíjat tartalmaz

Kötelező munkanyugdíjat nem tartalmaz (csak alapnyugdíj)

Távlatilag felosztó-kirovó és tőkésített elemet is tartalmaz

Kizárólag tőkésített elemet tartalmaz

Csak munkanyugdíj

Munkanyugdíj és alap vagy minimum nyugdíj

Jelenlegi rendszer

Pontrendszer

Pontrendszer és alapnyugdíj

NDC és minimumnyugdíj

Mindegyik változatot kiegészítik az önkéntes megtakarítások.

A nyugdíj finanszírozása

- Fedezett (**tőkésített**) = sok év alatt felhalmozott tőke, ilyen a magyar magánnyugdíjpénztár
- **Folyó finanszírozású**, felosztó-kirovó elvű, mint a magyar társadalombiztosítás, melynek **alapja**:
  - kiegyensúlyozott gazdasági növekedés
  - demográfiai egyensúly
  - a munkaképes lakosság többsége dolgozik és járulékfizető

Mi nem teljesül? És fog-e teljesülni?

- Gazdasági **növekedés**???
  - MNB és PM prognózis szerint
- Demográfiai egyensúly helyett **népességfogyás**
  - hazánkban 2008-ban: -3,1% (csak Bulgária „előz meg” -4,3%)
  - 2,5 Ratkó hullám van,
  - Csak alapváltozat van a modellben, mert a tendenciák lassan változtathatóak
- A munkaképes korúak 54,6%-a **fizet járulékot**
  - Minimálbér emelés?
  - Nem adóztatható tevékenységek – új kategória

A nyugdíj mértéke – mi rögzített?

- Befizetéssel meghatározott
  - DC=Defined Contribution
  - A befizetés rögzített (x %)
  - a nyugdíj a felhalmozott tőkéből és a befektetési hozamtól függ
- Szolgáltatással meghatározott
  - DB=Defined Benefit
  - A befizetés változhat az évek során
  - A jövőbeni nyugdíj mértéke/aránya képlettel rögzített

Tőke és szabály két dimenziója

Igazságosság elve mérhető?

- Annyi nyugdíjban részesüljünk, amennyi járulékot aktív életünk során befizettünk?
- Ez nem cél a felosztó-kirovó rendszerben, amely egy országos kockázatközösség
  - a hosszabb életűek javára újraelosztás valósul meg
  - a nők javára újraelosztás valósul meg
  - a hátramaradottak ellátása, szociális ellátás is

Rangsorolás, összehasonlítás?

- Elvekben $\leftrightarrow$ számokban
- Számokkal is leírható elvi jellemzők
  - Alapnyugdíj van/nincs, de mikortól és mekkora?
  - **Szegénység enyhítése cél-e?**
  - **Életpálya jövedelem simítása cél-e?**
  - (Névleges?) tőke van/nincs?
  - Pénz vagy pont a nyilvántartásban?
  - Van-e benne újraelosztás?
- Mérhető tulajdonságok
  - Létszámok (aktív, öregségi, rokkant, özvegy..)
  - Bevételek, kiadások, hozamok(?)

Az összehasonlítás elvei binárisan

- alapnyugdíj: van/nincs
- jövedelem simítás: van/nincs
- forrása: járulékból vagy adóból finanszírozott
- ekvivalencia elv: ekvivalens vagy szolidáris
- jogosultak köre: járulékfizető vagy rászorult/mindenki
- jogosultság alapja: járulékfizetés vagy rezidensi jog
- szervezet: önálló vagy nincs külön

Adattábla

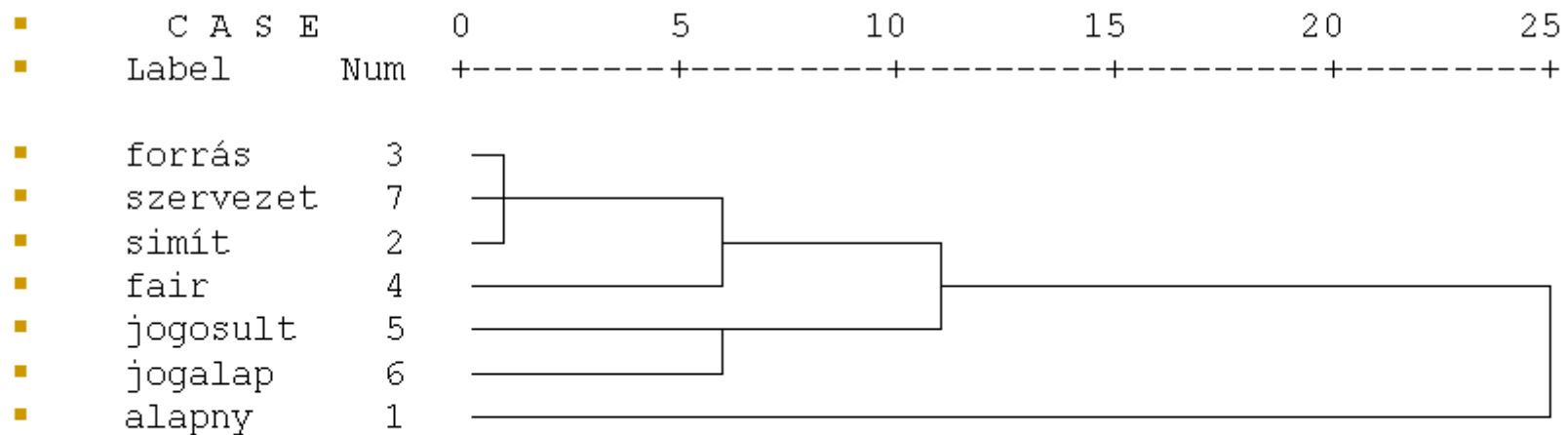
	alapny	simít	forrás	fair	jogosult	jogalap	szervezet		
■ Jelenleg 4	0	1	1	0	0	1	1		
■ csaka 1	1	0	0	0	0	0	0		
■ pont1 6	0	1	1	1	1	1	1		
■ pont2 5	1	1	1	1	0	0			1
■ ndc 7	1	1	1	1	1	1	1		1
■ tbki 6	0	1	1	1	1	1	1		1

Az összehasonlítás elvei klaszterben

■ * * * * * H I E R A R C H I C A L C L U S T E R A N A L Y S I S * *

■ Dendrogram using Complete Linkage

■ Rescaled Distance Cluster Combine

Paradigmák távolsága, maximum=1

Proximity Matrix

Case	Binary Lance-and-Williams Nonmetric Measure					
	1:jelenleg	2:csaka	3:pont1	4:pont2	5:ndc	6:tbki
1:jelenleg	,000	1,000	,200	,333	,273	,200
2:csaka	1,000	,000	1,000	,667	,750	1,000
3:pont1	,200	1,000	,000	,273	,077	,000
4:pont2	,333	,667	,273	,000	,167	,273
5:ndc	,273	,750	,077	,167	,000	,077
6:tbki	,200	1,000	,000	,273	,077	,000

This is a dissimilarity matrix

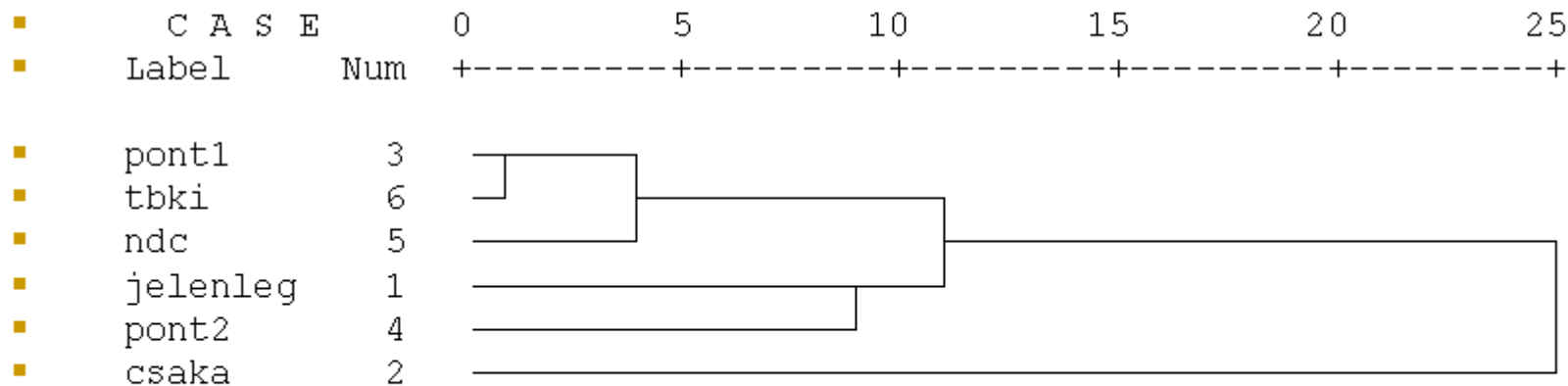

Az elvek mentén vizsgált paradigmák -2

■ * * * * * H I E R A R C H I C A L C L U S T E R A N A L Y S I S * *

■ Dendrogram using Ward Method

■ Rescaled Distance Cluster Combine

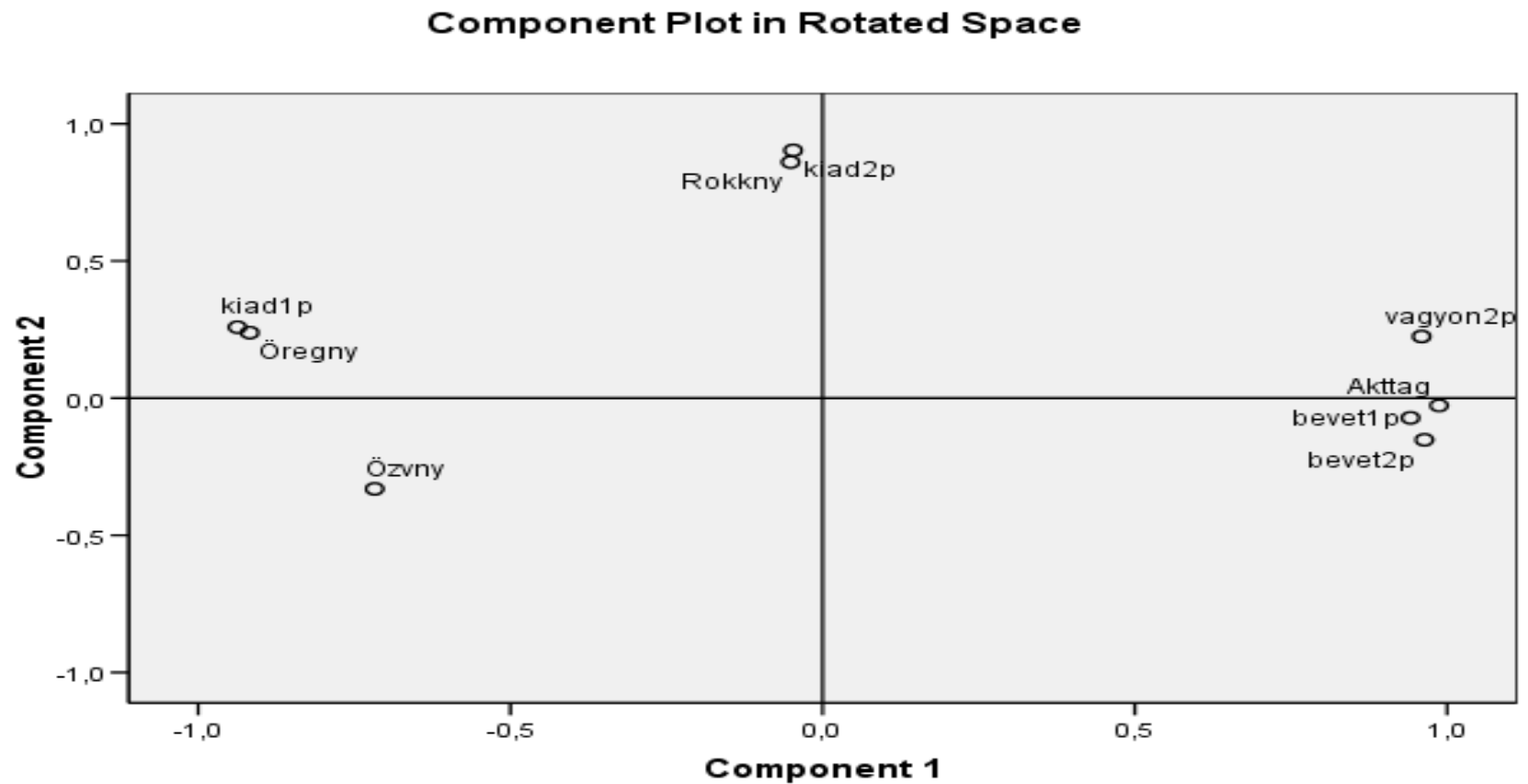

Klaszter kapcsolódások

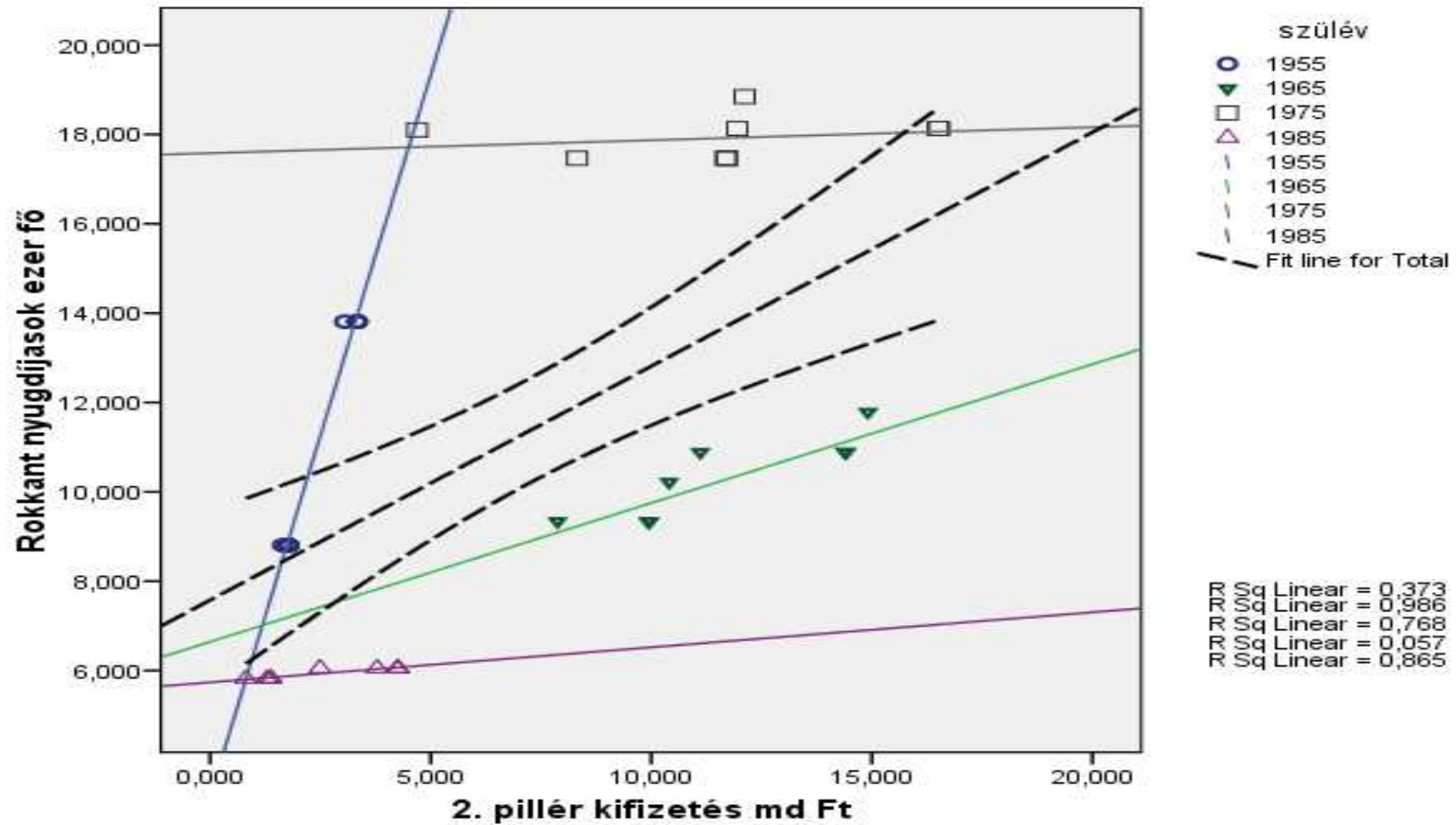
- Várt csoportok
  - Jelenlegi és pont1
  - Ndc és tbki
- Meglepő kapcsolódás
  - Pont1 és tbki
  - Jelenlegi és pont2

Súlyozással befolyásolható az eredmény!

Létszám és pénztömeg 9 adat tere, 87% Faktorok 2035-ben

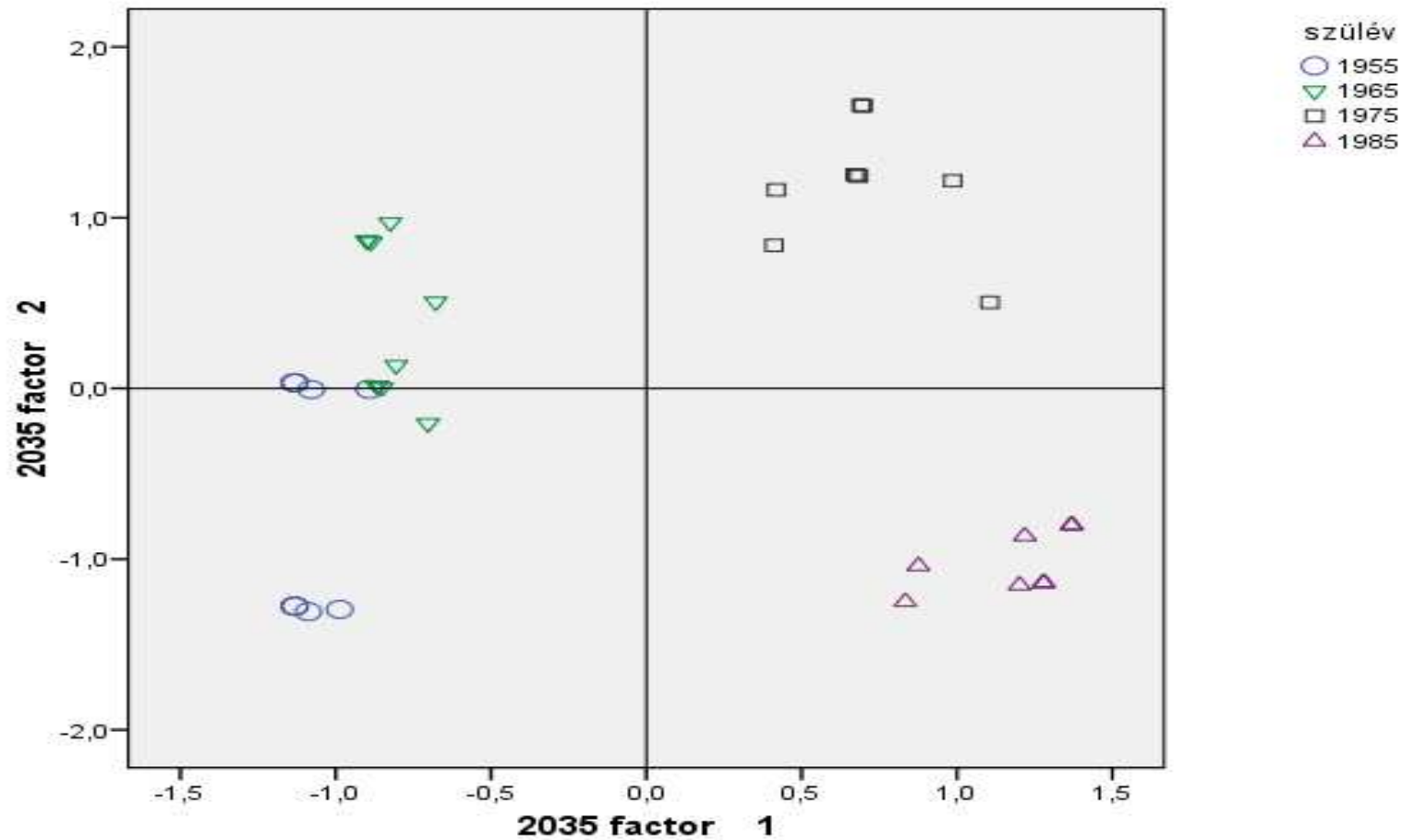

A második tengely mit mér?

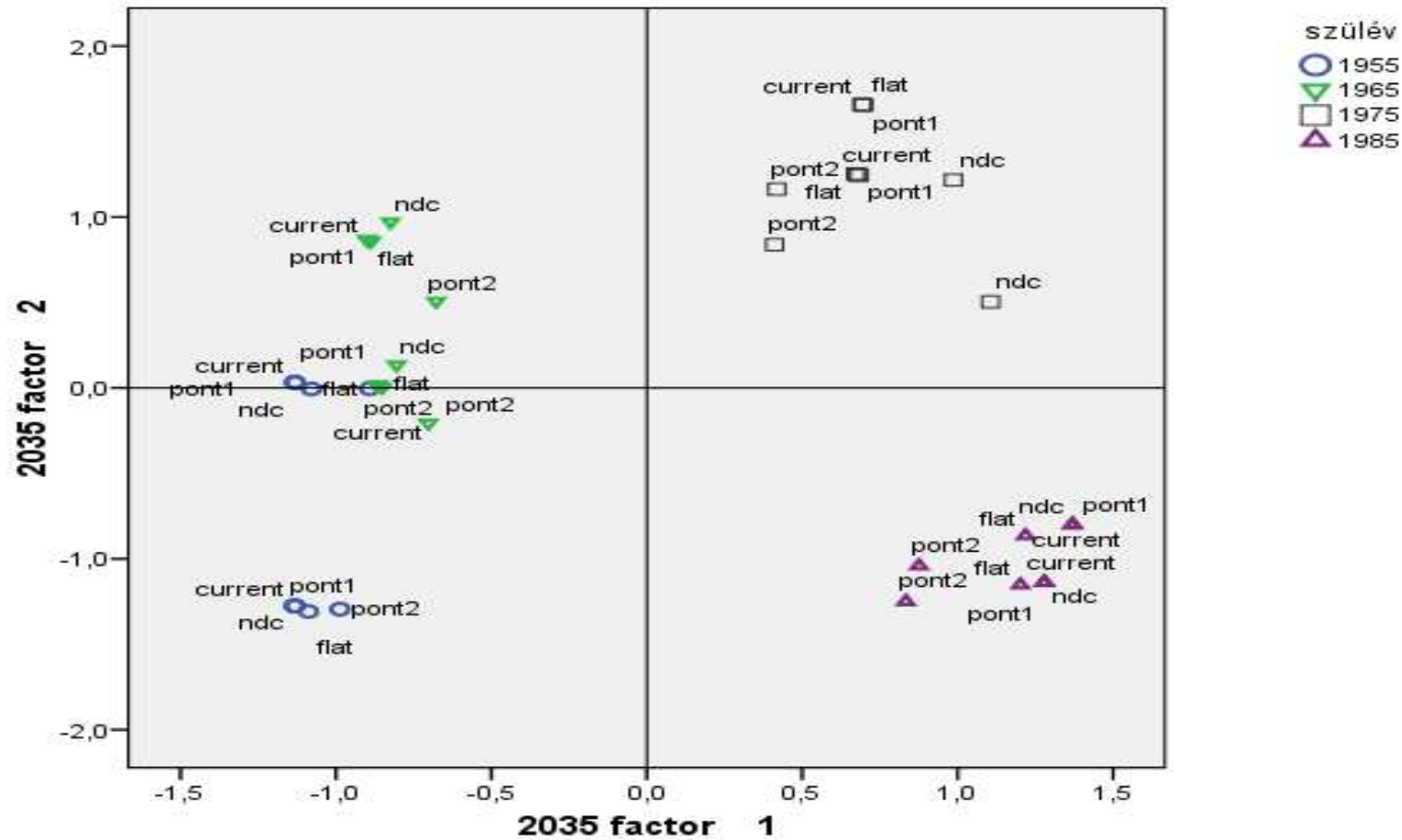

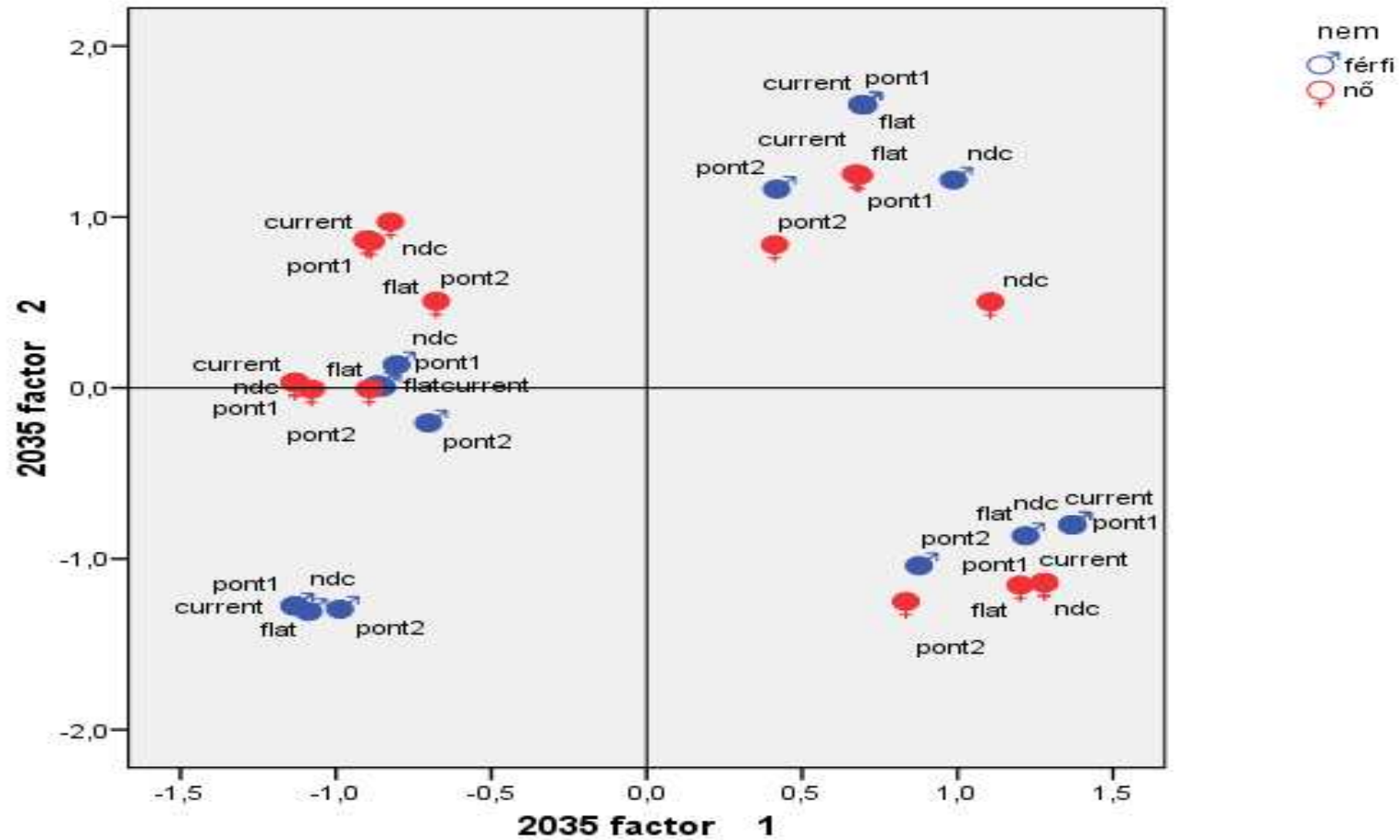
A születési év fontos (1955-65: kapnak, 1975-85: befizetnek 2035-ben)

A paradigmák keverednek

A nemek közötti eltérések is tartósak

Az összehasonlítás buktatói

- Binárisan nem fejezhető ki az ellátottsági, lefedettségi különbség
- Lineáris modellben a nagyobb létszám és nagyobb összeg hatása dominál
- A paradigmák ösztönző hatása nem modellezett
- Visszacsatolások, viselkedések nem számszerűek
- Hosszabb távon érvényesül a különbség

A modell nem becsli a nyugdíjat érintő új ötletek hatását sem

- Minimálbér emelés
  - csökkenhet a foglalkoztatás
- Szuperbruttó kivezetése
  - benne sem volt
- Bértömegcsökkenés a közsférában = járulékbevétel csökkenés
- Magánnyugdíjpénztárak léte, szabályozása???
- A 29 pontban nem szerepel a „nyugdíj” szó

Kérdések? Megjegyzések?

- **Köszönöm a figyelmet!**
- erzsebet.kovacs@uni-corvinus.hu